

رویداد

اولین حضور ایران در نشست آی‌سی‌او پس از قطع روابط تهران–ریاض

● **ایسنا:** خبرگزاری فرانسه به نقل از مسئولان سازمان همکاری اسلامی اعلام کرد که دیپلمات‌های ایرانی روز یکشنبه برای اولین بار پس از قطع روابط تهران و ریاض در سال ۲۰۱۶ در نشست‌های سازمان همکاری اسلامی در جده حضور یافتند. در این گزارش آمده است که دیپلمات‌های ایرانی هفته گذشته وارد شهر جده عربستان شده‌اند تا به‌عنوان نماینده تهران در سازمان همکاری اسلامی فعالیت خود را آغاز کنند. یک مسئول در سازمان همکاری اسلامی که خواستار فاش نشدن نامش شده است، تأکید کرد: «دیپلمات‌های ایرانی در پیش‌نشست اجلاس سازمان همکاری اسلامی در سطح وزرای خارجه کشورهای عضو این سازمان که ۲۲ مارس در شهر اسلام‌آباد، پایتخت پاکستان، برگزار شد، در کنار مسئولان عالی‌رتبه سازمان همکاری اسلامی حضور یافتند. این اولین حضور دیپلمات‌های ایران در نشست سازمان همکاری اسلامی پس از بازگشت‌شان به جده است». یک مسئول دیگر در سازمان همکاری اسلامی نیز مشارکت دیپلمات‌های ایرانی را تأیید کرده است. این مسئول خاطرنشان کرد: «دیپلمات‌های ایرانی در نمایندگی موقت جمهوری اسلامی ایران در جده فعالیت می‌کنند و این نهاد جدای از کنسولگری ایران در شهر جده است». ایران و عربستان از سال گذشته گفت‌وگوهای خود را آغاز کرده‌اند و تاکنون چهار نشست در راستای بهبود روابط در شهر بغداد برگزار کردند و تهران تأکید کرده است که نشست پنجم منوط به جدیت ریاض است. سعید خطیب‌زاده، سخنگوی وزارت خارجه روز گذشته در نشست خبری خود در پاسخ به سوآلی درمورد آخرین تحولات بین ایران و عربستان گفت: «دیپلمات‌های ایران برای شرکت در نشست آتی سازمان همکاری‌های اسلامی برای اولین بار در چند سال اخیر در عربستان به سر می‌برند. تمرکز ما درحال‌حاضر بازگشایی نمایندگی ایران در نزد سازمان همکاری‌های اسلامی است». او همچنین به روند مذاکرات ایران و عربستان در چهار دور گذشته اشاره کرد و گفت: «ما نکاتی را در این مذاکرات مطرح کرده‌ایم و منتظر پاسخ طرف مقابل هستیم و ان‌شاءالله براساس این پاسخ‌ها و اراده طرف مقابل بتوانیم وارد فاز تنظیم روابط بین دو کشور بشویم». پیش‌تر حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه ایران، در دوم دی‌ماه ۱۴۰۰ در یک نشست خبری با فواد حسین، وزیر خارجه عراق که به تهران آمده بود، با اشاره به نقش بغداد در برگزاری چهار دور مذاکره بین ایران و عربستان اعلام کرد: «عربستان سعودی با صدور ویزا برای سه نفر از دیپلمات‌های ایران به‌عنوان دیپلمات مستقر در سازمان کنفرانس اسلامی در جده موافقت کرده و ویزای این دیپلمات‌ها دریافت شده است». او همچنین به‌تازگی در مصاحبه با الجزیره صدور رواید برای دیپلمات‌های ایرانی برای حضور در جده را نشانه‌ای مثبت و خوب عنوان کرد.

شرق: سخنگوی وزارت امور خارجه در نشست خبری هفتگی خود بار دیگر درباره روند مذاکرات احیای برجام توضیحاتی ارائه داد و بر مواضع پیشین ایران در این زمینه تأکید کرد. سعید خطیب‌زاده بار دیگر ایده توافق موقت، مذاکره مستقیم با آمریکا و نیز هرگونه پیش‌شرط از سوی ایالات متحده را رد کرد و نیز باوجود بیان اینکه مذاکرات پیشرفت داشته و به توافق نزدیک شده است، همچنان تأکید کرد نیاز به تصمیم سیاسی در واشنگتن است.

نه مذاکره مستقیم، نه توافق موقت، نه پیش‌شرط

سخنگوی وزارت خارجه در پاسخ به این سؤال که برخی از اخبار مؤید این است که آمریکایی‌ها برای رسیدن به توافق پیش‌شرط‌هایی را مطرح کرده‌اند، گفت: «ایران هیچ پیش‌شرطی را در روز اول نپذیرفته است». وی در ادامه پاسخ به این پرسش تصریح کرد: «مذاکرات به اندازه کافی پیچیده است و نباید با اظهارات این‌چنینی آن را پیچیده‌تر کرد». خطیب‌زاده همچنین در پاسخ به سؤال دیگری در مورد بحث توافق موقت در مذاکرات وین و برخی از اخباری که مجدداً در این ارتباط مطرح شده است، گفت: «همان‌طورکه پیش از این نیز گفته‌ام موضع ما دربارۀ آنچه در وین درحال گفت‌وگو است روشن و ثابت است. ما به دنبال توافقی هستیم که پایدار و قابل اتکا باشد و هیچ چیز را کمتر از این نمی‌پذیریم. آنچه برای ما اصالت دارد، کیفیت آن چیزی است که مورد آن توافق می‌شود نه چیز کمتر و نه بیشتر». وی افزود: «توافق در مورد از ایده‌هایی شبیه به این هیچ‌گاه در دستور کار ما نبوده است و امیدواریم نماینده اتحادیه اروپا این را به آمریکایی‌ها منتقل کرده باشد که ضرورت جدی برای رسیدن به توافق کیفی و محتویایی داریم و امیدواریم آمریکایی‌ها این ضرورت را متوجه شده باشند». سخنگوی وزارت امور خارجه درباره آمادگی آمریکا برای مذاکره مستقیم با ایران واکنش تهران به آن نیز گفت: «آمریکا در دوران ترامپ و پس‌اترamp از این پیش‌نهادات غیرعقلی، باواسطه و بی‌واسطه داشته و تا موقعی که رفتار آمریکا فشار حداکثری است، قطعاً ادامه گفت‌وگوها در همین مسیری است که امروز انجام می‌شود».

باید در واشنگتن تصمیم سیاسی گرفته شود

خطیب‌زاده در مورد بحث راستی‌آزمایی و پیش‌سرت در مورد این مسئله در مذاکرات وین نیز اظهار کرد: «یکی از دلایل کندی در وین آماده‌نبودن آمریکا درباره برخی ایده‌های است. در برخی حوزه‌ها از جمله راستی‌آزمایی موضوعات بسیار مهمی همچنان باقی مانده. این روزها و از جمله دیروز در این ارتباط گفت‌وگو شده و باید تصمیم سیاسی در واشنگتن درباره برخی موضوعات گرفته شود و امیدواریم این تصمیم سیاسی گرفته شود». سخنگوی وزارت امور خارجه در بخشی دیگر از صحبت‌های خود تأکید کرد: «تمامی تحریم‌هایی که ترامپ اعمال کرده فارغ از اینکه چه عنوان و برجسی داشته، باید

ساسان کریمی

از مشخصه‌ها و تمیزه‌های امروز جامعه ما توده‌های شدن سیاست خارجی کشور است. به این معنا که بسیار بیش از آنچه در دیگر جوامع یا حتی در گذشته خودمان می‌توان سراغ گرفت جامعه نسبت به روابط خارجی حساس شده است. بخش

دیپلماسی

سخنگوی وزارت خارجه در نشست خبری:

ایده‌های ایران به کلمات تبدیل شده است

برداشته شود. در موضوع هسته‌ای نیز چیزی بیشتر از تعهدات ذیل برجام نمی‌پذیریم».

در ۴ حوزه سند برای گفت‌وگو داریم

خطیب‌زاده در پاسخ به سوآلی در ارتباط با بحث مذاکرات وین و آخرین تحولات در جریان این مذاکرات گفت: «بیشرفت گفت‌وگوها در این زمینه در مسیر درستی قرار دارد. ما در چهار حوزه اسنادی برای گفت‌وگو داریم. پیشرفت‌های خوبی انجام شده است. در برخی از اسناد اختلافات و پرتائزه کمتر شده است. موفقیت بزرگ این بود که بسیاری از ایده‌های ایران تبدیل به کلمات شده است از جمله در حوزه تضامین». او بیان کرد: «موضوع مهم این است که همه طرف‌ها در مذاکرات به این نتیجه رسیده‌اند که باید تضامینی اخذ شود تا اتفاقات گذشته بار دیگر تکرار نشود و باید تصمیمات و تضامینی در مورد بحث تضامین اندیشیده شود و این موضوع مورد قبول همه اطراف مذاکرات است». سخنگوی وزارت خارجه افزود: «ما در جریان مذاکرات وین ایده‌های اجرایی و عملیاتی با واقع‌نگری ارائه دادیم و فکر می‌کنیم که ایده‌ها ما امکان گفت‌وگو در حوزه تضامین را فراهم آورده است». وی همچنین بار دیگر تأکید کرد: «ما در مذاکرات وین حضور پیدا کردیم که به توافقی قابل‌اتکا و پایدار برسیم و در همین راستا تلاش می‌کنیم».

مسیر آزادی زندانیان جداست

خطیب‌زاده همچنین درباره رده‌های اظهارات اخیر رابرت مالی نماینده ویژه آمریکا در مذاکرات وین در ارتباط با آزادی اتباع آمریکایی در ایران و ارتباط آن با مذاکرات وین اظهار کرد: «ما نگرانی‌های خود را در مورد وضعیت اتباع ایرانی در آمریکا از ممان روز اول مطرح کرده‌ایم، چه به‌صورت مستقیم و چه غیرمستقیم و چه پیش از این مذاکرات و چه هم‌زمان با مذاکرات. البته این دو، دو مسیر مختلف است و اگر آمریکا به توافقات قبلی بایند باشد، این مسئله در کمترین

زمان قابل‌حل است». وی بار دیگر تأکید کرد: «این دو، دو مسیر جدا از هم هستند. البته اگر اراده در طرف مقابل باشد، این امکان وجود دارد که در کمترین زمان در مورد دو موضوع به یک توافق پایدار برسیم».

بدهی کره هنوز باقی مانده است

سخنگوی وزارت خارجه همچنین در پاسخ به سؤال دیگری در مورد آخرین وضعیت بدهی کره به ایران و همچنین اخبار منتشرشده مبنی بر اینکه از طریق بازپرداخت بخشی از بدهی کره به ایران مشکل به‌وجودآمده در مورد حق رای ایران در سازمان ملل برطرف شده است، اظهار کرد: «متأسفانه بدهی قطعی کره جنوبی به ایران همچنان پرداخت نشده و این بدهی باقی مانده است. گفت‌وگوهایی که بین دو کشور در این زمینه انجام می‌شود با یک سرعت لاک‌پستی درحال انجام است و مورد قبول ما نیست و این موضوع از سوی ایران فراموش نمی‌شود. این پول‌های ملت ایران است که در نزد کره امانت است که متأسفانه ما شاهد رعایت امانت نبودیم».

برخورد مناسبی از سازمان ملل ندیدیم

وی همچنین با ارائه توضیحاتی در مورد چگونگی پرداخت بدهی ایران به سازمان ملل از طریق بخشی از پول‌های ما نزد کره جنوبی گفت: «بخشی از این پول از طریق امن به حساب سازمان ملل منتقل شده است». خطیب‌زاده همچنین با بیان اینکه این عدم پرداخت بدهی طی دو سال گذشته به خاطر تحریم‌های آمریکا بوده است، گفت: «متأسفانه ما در این زمینه برخورد مناسبی از دبیرخانه سازمان ملل با توجه به آگاهی آنها از شرایط ندیدیم». وی درمجموع گفت: «ما منتظر شرایطی هستیم که امکان دسترسی ما به منابع مالی‌مانی فراهم شود».

اگر به نقطه مشورت با پایتخت‌ها برسیم دور هشتم پایان می‌یابد

سخنگوی وزارت خارجه در پاسخ به این سؤال که تا چه زمانی مذاکرات دور هشتم ادامه پیدا می‌کنند، گفت: «نزدیک یک ماه از دور هشتم مذاکرات گذشته است. البته در این چند هفته ما یک تنفس داشتیم ولی گفت‌وگوها در سطوح مختلف ادامه داشته است. روز گذشته برای اولین بار رؤسای هیئت‌های مذاکره‌کننده در فرمتی غیر از کمیسیون مشترک برجام جلسه داشتند و تا دامامی که این موضوعات به نقطه‌ای نرسیده که نیازمند بازگشت همه هیئت‌ها به پایتخت‌هایشان باشند، همین دور ادامه پیدا می‌کند ولی اگر به نقطه‌ای برسیم که نیازمند بازگشت هیئت‌ها به پایتخت‌هایشان برای کسب مشورت‌های سیاسی و اخذ تصمیمات خاص باشند، غیر از بحث تنفس‌ها، دور هشتم پایان می‌یابد». وی ادامه داد: «در یک ماه گذشته مسیر مذاکرات پیوسته و آهسته رو به پیشرفت بوده است و ما از هر زمان دیگری به نقطه توافق نزدیک‌تر هستیم و همچنین نقطه‌ای که آمریکا باید تصمیمات خاص سیاسی خود را بگیرد».

ساسان کریمی، سخنگوی وزارت خارجه ایران

با غرب را ندارد و چین که توان اقتصادی زیادی دارد، اساساً سودای چنین منازعهٔ دامامی را در سر نمی‌پروراند، ایالات متحده تضعیف شده و دیگر هژمون امنیتی و تکنولوژیک جهان نیست و اتحادیهٔ اروپایی نیز هنوز جایگاه خود را در نظم بین‌المللی پیدا نکرده است. از سوی دیگر کشورها و قدرت‌های نوظهوری در دیدرس هستند که نمی‌توان از نقش آنها در بسیاری از معادلات بین‌المللی غافل شد.

دوران گذار البته واجد مشخصاتی است که خود را درخور تفصیل می‌کند اما واقعیت آن است که هزینه و فایده سیاست‌های متخذه در روابط خارجی کشورها در دوران گذار عظیم‌تر از دوره‌های حساس آن در مقابل کارکشته‌ترین تپه‌ها قرار دارد؛ بنابراین اهل فن بودن او – نه به معنای افواهی و صرفاً در جریان موضوعات بودن – و متخصص امر بودن هم در وجه نظری و هم عملیاتی ضروری هرگونه توفیقی در این فضاست.

در کنار این امر تخصصی بازخورد اجتماعی و احیاناً حمایت‌هایی که سیاست خارجی از جانب ملت در پس اقدامات خود احساس می‌کند، می‌تواند یکی از مهم‌ترین بازه‌ها و مشخصه‌هایی باشد که اتفاقاً به دیپلماسی آرام‌مد قدرت‌بخشی کند. از نگاهی تخصصی و بدون غرض‌ورزی‌های جناحی و جریانی باید گفت که آنچه امروز روابط با شرق (شامل چین و روسیه و هند و ژاپن و…) دانسته می‌شود، امری لاجرم و اتفاقاً به سود منافع ملی است. چین واقعیت درحال برآمدن دوران گذار کنونی در روابط بین‌الملل است و روسیه نیز با وجود اینکه توان اقتصادی و تکنولوژیکی زیادی ندارد، می‌تواند نقش مناسبی در برقراری توازن‌های امنیتی و نظامی و نیز تأمین تسلیحات برای ما بازی کند.

درعین‌حال باید توجه کرد که یکی از مهم‌ترین ابتنانات بالقوه در سیاست خارجی امروز مشکل شناختی است، واقعیت این است که روابط بین‌الملل امروز در دوران گذار خود به سر می‌برد و نظمی سیال و غیرقطعی دارد؛ اما اگر این معنا در محاسبات سیاست خارجی لحاظ نشود، می‌تواند مشکلاتی را در سطوح راهبردی و عملیاتی به بار بیاورد.

سه نوع نگاه برخلاف دیدگاه گذار در روابط بین‌الملل در جهان وجود دارند: ۱. گرایشی که نظم حاکم در روابط بین‌الملل را همچنان جنگ سردی و در قوطبی شرق و غرب ارزیابی می‌کند، ۲. نگاهی که معتقد به هژمون‌بودن قدرت ایالات متحده است و تلاش می‌کند نظم محیط بین‌المللی پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی نظمی تثبیت‌شده و از جنس تک‌قطبی قلمداد کند و بالاخره ۳. دیدگاهی که عجولانه محیط بین‌المللی را واجد نظمی چندقطبی می‌بیند.

اما واقعیت آن است که دوران کنونی دورانی است که صفات دقیقه هیچ‌کدام از انتظامات فوق را ندارد؛ شرق انسجام قبلی و مناسبات جنگ سردی را ندارد، روسیه توان اقتصادی مقابله

ادامه از صفحه اول

کارآفرینی اجتماعی راهبرد توسعه پایدار

نمونه عالی آن شرکت Airbnb است که با استفاده از یک سکوی نرم‌افزاری (پلتفرم) شرایط مناسبی را برای تسهیلات اقامتی مسافران و گردشگران فراهم کرده است. در این خصوص منابع و زمینه‌های بسیاری در جامعه ایران موجود است که با نوآوری و رویکردهای تخصصی می‌توان با استفاده بیشتر از دارایی‌های راکد، با هدف قفزندایی و کاهش آلودگی محیط زیست از آنها استفاده کرد. هدف اصلی کارآفرینی اجتماعی ایجاد ثروت و ارزش و رفاه افراد با رویکرد کاهش فقر است و این امر مبتنی بر توانمندسازی و مشارکت بیشتر مردم در فعالیت‌های اقتصادی است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که جریان معمول کمک‌های مستقیم و بدون مشارکت و فعالیت به افراد موجب وابستگی، تبیلی و گسترش فقر می‌شود و وضع نیازمندان را بدتر می‌کند و اخیراً در ادبیات تخصصی بین‌المللی از فرآیند این امور به‌عنوان «نیوکوکاری زیان‌بار» یاد می‌شود. یکی از اهداف کارآفرینی اجتماعی گسترش همه‌جانبه فعالیت‌ها و بزرگ‌شدن بازار با مشارکت بیشتر مردم است. در ترویج راهبرد کارآفرینی اجتماعی با عنایت به توانمندسازی و استفاده از منابع انسانی مفهوم بازار درحال دگرگونی است. معطلی منابع انسانی در دهه‌های اخیر موجب فساد و آسیب‌های اجتماعی فراوان شده است. در کارآفرینی اجتماعی این فرضیه تقویت می‌شود که منابع مادی و علمی جامعه فقط از آن ثروتمندان و صاحبان دانش و تکنولوژی و صاحب انواع و اقسام دارایی‌های دیگر نیست که صرفاً با اهداف و شیوه‌های سودجویانه فردی و شرکتی فراهم و فعال می‌شود بلکه خلق ثروت ارزش در جامعه با تعریف معیارها و مقیاس‌های سود اجتماعی باید به گونه‌ای هدایت شود که علاوه بر حفظ رشد و پویایی منابع به سود و رفاه اجتماعی و توانمندسازی و مشارکت دیگر آحاد جامعه نیز به‌طور معنادار منجر شود. اگر سیاست‌گذاران و دولت‌ها با رویکردهای تخصصی منابع را هدایت کنند، امکان تحقق جامعه پایدار با دستیابی به فناوری‌های هوشمند وجود دارد و پارادوکس نوآوری، خلق ثروت، سود، ارزش و رفاه اجتماعی با رویکرد کارآفرینی اجتماعی قابل‌حل است. این رویکرد برای رهایی از روش‌ها و شیوه‌های کلاسیک و سنتی گذشته که مبنی بر ایدئولوژی سودجویانه لیبرالیسم و ایدئولوژی ناکارآمد و سیاسی کمونیسم است، می‌تواند به‌عنوان راهبرد و طرحی نو مبتنی بر پیشرفت عدالت در راستای تحقق اهداف اخلاق‌مدارانه و توسعه پایدار باشد.

✦ **عضو هیئت علمی دانشگاه تهران**

آیا صندوق‌ها معجزه می‌کنند؟

اینکه یک بار دیگر و این بار با شدت و غلظتی بیشتر و به‌عنوان نقطه اتکا بودجه سال آتی از یک صندوق انتظار «بیشرفت و عدالت» و بهبود وضعیت اقتصادی کشور را داشته باشیم، جای تعجب و تأسف بسیار است. بحران اقتصادی کشورمان از طریق این نوع پول‌پاشی‌ها، بدون تحلیل عوامل و ریشه‌های بحران و تعریف راهبرد و هدف مشخص و دقیق در چارچوب آن آسیب‌شناسی حل نمی‌شود. آن‌هم وقتی تأمین مالی همین صندوق‌ها اغلب از طریق تشدید فشار به فعالیت‌های اقتصادی (افزایش درآمدهای مالیاتی – مالیات اشخاص – حقوقی غیردولتی در لایحه نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۰ حدود ۲.۵ برابر شده است – و حقوق دولتی معادن و…) تأمین شود. چنان‌که مرکز پژوهش‌های مجلس در سلسله گزارش‌هایی در نقد رفتار دولت‌ها در حمایت از تولید در سال‌های پس از انقلاب عنوان می‌کند: «حمایت‌گری تنها زمانی به نتیجه منجر خواهد شد که برآمد از برنامه حکمیت و مبتنی بر اهداف بلندمدت و ملاحظات بین‌بخشی و در درجه اول در پی تولیدمحورکردن اقتصاد ملی باشد. در غیراین‌صورت حمایت‌گری به توزیع رانت نامولد انجامیده و تشدید رانت‌جویی در فضای سیاست‌گذاری کشور را به دنبال خواهد داشت»

(الگوی راهبردی حمایت از تولید- مرکز پژوهش‌های مجلس، آبان ۱۳۹۶). «مگره کار در ناپاطیمناسی و بی‌ثباتی‌هایی است که هرگونه سرمایه‌گذاری بلندمدت را از سرمایه‌گذاران سلب می‌کند و با سیاست‌گذاری‌های غلط و به دور از منطق اقتصادی در حوزه‌های پولی و مالی و تجاری هرروز بر این بحران افزوده می‌شود. در شرایط اقتصادی ایران و بحران‌های ساختاری آن، ایجاد صندوق حمایتی، اگر منجر به فساد و توزیع رانت نشود، حداکثر آنکه سُکنی است موقتی و ایده خوبی نیست و از ایده بد انتظار هیچ معجزه‌ای نمی‌توان داشت. هرآنچه در زمانه ما در جوامع رخ می‌دهد، خواه بد و خواه خوب، حاصل ایده‌هاست… باید ایده‌های خوب را جای ایده‌های بد بنشانیم… بهبود قابلیت اقتصادی کشورها در جهان، موقوف به صنعتی شدن آنهاست. چنین کاری هم فقط از طریق افزایش انباشت سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری، شدنی است…

تتها راه سرعت‌بخشیدن به صنعتی شدن، داشتن سرمایه بیشتر است. از حمایت‌گرایی فقط این کار برمی‌آید که مسیر سرمایه را از بخشی به بخش دیگر تغییر دهد. حمایت‌گرایی به خودی خود چیزی به سرمایه کشورها اضافه نمی‌کند. برای اینکه کارخانه جدیدی ساخته شود، سرمایه لازم است. بهسازی کارخانه‌های موجود هم سرمایه لازم دارد نه تعرفه» (فون میزس – سیاست اقتصادی).